В.О. Онищенко, *д-р екон. наук, проф., Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Розвиток національної системи освіти сьогодні є пріоритетним фактором розвитку соціально-економічного, духовного та політичного життя будь-якої країни. Тому інтеграція української вищої школи в європейський освітній простір здійснюється шляхом реформування та модернізації системи вищої освіти країни, інноваційного розвитку вищих навчальних закладів.

Освітні інновації "є адекватною відповіддю на соціальні вимоги постіндустріального суспільства "швидкої " економіки, в якій зростає роль творчості, оперативності управління, здатності швидко реагувати на зміни, уміння створювати нові технології і замінювати їх новішими, запобігати інформаційній ізоляції "[1]. У вищій освіті нині застосовуються такі ефективні (передусім інноваційні та інтерактивні) методи професійного навчання: аудіовізуальний, проблемний (проблемно-пошуковий), ситуативний (кейс-метод), брейнстормінг (мозковий штурм), робота в малих групах, ділова (рольова) гра, діалог Сократа (Сократів діалог), PRES-формула (від англ. Position-Reason-Explanation or Example-Sum-mary), навчальний полігон, дерево рішень, дебати, дискусія із запрошенням фахівців, моделювання, метод проектів, метод інтерв'ю (інтерв'ювання) та консультування, аналіз помилок (колізій, казусів), коментування та оцінка (або самооцінка) дій учасників, майстер-класи, тренінги індивідуальні, групові та інші [3]. Сучасний навчальний процес модернізується також технічними, зокрема комп'ютерними і програмними інноваціями. Ось чому аудіовізуальний метод, призначений спочатку для популяризації знань і залучення до навчання широкої аудиторії, дедалі більше застосовується в університетській освіті багатьох країн світу.

Концепція методу реалізується у формі аудіовізуальних курсів, електронних підручників, комп'ютерних тестових завдань, тренінгів та практичних посібників для індивідуального та дистанційного навчання, інших формах освіти. Широке впровадження технічних засобів навчання і в професійну підготовку фахівців, використання можливостей Інтернет, робота з електронними базами даних, застосування теле-, відео-, аудіо-, фото- та інших матеріалів у навчальному процесі підсилює пізнавальну активність студентів, що дозволяє досягти максимальної економії часу для засвоєння навчального матеріалу у значних обсягах, стимулювання творчості, уяви, навичок узагальнення та конкретизації наукових фактів.

У системі української вищої освіти нині актуалізуються такі нові тенденції, явища, процеси, як університетська автономія, академічна мобільність, подвійний диплом, Європейська система перезарахування (трансферту) кредитів (ECTS), нові професійні освітні стандарти, моніторинг якості освіти, рейтинги ВНЗ, оновлення змісту навчання (перегляд і модернізація програм, навчальних матеріалів, літератури, засобів навчання; розробка та впровадження нових навчальних дисциплін із перспективних наукових напрямів, насамперед міжгалузевих і прикладних); комп'ютеризація навчання та управління; синтез науки та освіти; виконання наукових проектів; система грантів; приватна освіта; конкуренція і конкурентоспроможність ВНЗ різних форм власності; модернізація стратегії і тактики навчально-виховного процесу (побудова його на засадах вільної творчої освіти (Liberal Arts Education), варіантність і свобода вибору в побудові індивідуальної навчальної програми, вибіркові дисципліни, сертифікатні програми, одержання додаткової спеціальності (major & minor), посилення творчої та самостійної складової навчання, демократизація навчання та управління, 100-бальна рейтингова система оцінювання знань студентів, рейтингова оцінка роботи викладача, стимулювання інноваційних методик і форм викладання та виховання; створення спеціальних інноваційно-освітніх центрів; демократизм у стосунках викладачів та студентів, посилення ролі студентського

самоврядування); прозорість вступного тестування; відкрита виборність керівних посад в університеті (від ректора до завідувачів кафедр) та інші [2].

Щодо інноваційних структур в Україні, то найбільші успіхи в інноваційній сфері сьогодні пов'язані саме з технопарками, які створені в основному на базі провідних академічних інститутів. На сьогодні це майже єдина структура, що на практиці здійснює впровадження науково-технологічних здобутків у виробництво. Хоча останнім часом і з'явилися певні проблеми, пов'язані зі скасуванням податкових та митних пільг, сьогодні технопарки вже відновлюють свою діяльність і найближчим часом вийдуть на новий рівень динамічного розвитку. Формування ж на базі університетів і наукових установ бізнес-інкубаторів і центрів трансферу технологій забезпечить необхідну підтримку фірм, що займаються впровадженням їх розробок, полегшить оформлення прав інтелектуальної власності. Університетські інноваційні структури, в тому числі технопарки, повинні розпочати реальну інноваційну діяльність. Адже для цього у них є все: ідеї, кадри, база, молодь, нормативна і законодавча бази, державна підтримка.

Підвищенню рівня інноваційності науки й освіти в Україні сприятиме Закон України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій", прийнятий у вересні 2006 року. Відповідно до його положень вітчизняні університети та державні наукові організації повинні створювати на своїй базі центри трансферу технологій та підрозділи з питань інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.

Згідно з наказом МОН України від 16 жовтня 2009 року № 943 з 2009-2010 навчального року у вищих навчальних закладах України запроваджується Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС) та її ключові документи ("Аплікаційна форма студента", "Угода про навчання", "Угода про практичну підготовку та зобов'язання про якість", "Академічна довідка", "Додаток до диплома європейського зразка"). Такі нововведення впроваджуються відповідно до вимог Довідника користувача ЄКТС, затвердженого Європейською комісією 6 лютого 2009 року. Варто зазначити,

що ЄКТС і додаток до диплома європейського зразка – інструменти виміру досягнень студентів, що є загальноприйнятими і зрозумілими в усіх країнах європейського простору вищої освіти (країни Болонського процесу) і надають можливість адекватного визнання періодів навчання та дипломів про вищу освіту як в країні, так і за кордоном.

Інтеграція системи національної вищої освіти України до європейського освітнього простору сприятиме забезпеченню інноваційного напряму розвитку освітніх послуг і зміцненню позицій українських університетів на національному, європейському і світовому ринках праці та ринку освітніх послуг. Головною особливістю підходу до розвитку та реалізації інноваційного потенціалу повинна стати більш чітка цільова орієнтація вищої школи на виконання конкретних функцій у рамках національної системи пріоритетів розвитку наукової, технологічної та інноваційної діяльності.

Список літератури

1. Галайда, О. В. Образовательные услуги в современной мировой экономике [Текст] : [монографія] / О. В. Галайда. – М. : Научная книга, 2008. – 186 с.

2. Інновації як фактор модернізації та підвищення якості вищої освіти [Текст] : бібліогр. покажчик (1995-2006) / укл. Н. В. Артикуца, О. М. Клоченок, Т. О. Ліщук ; НаУКМА. – К. : Стилос, 2006. – 630 с.

3. ISTE (International society for technology in education) [Електронний ресурс] / National Educational Technology Standards. – Режим доступу : http://www.iste.org/ AM/Template.cfm?Section=NETS.

Онищенко, В.О. Іноваційний розвиток національної вищої освіти в умовах інтеграції до європейського освітнього простору [Текст] / В.О. Онищенко // Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: зб. матеріалів Міжнародної навчально-методичної конференції (29-30 квітня 2010 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2010. – С. 19-21.